

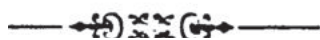

حیات

سُؤَالِطَائِبِ الْبَرِّ بِتَابِغِ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتنامه سیلم

در سعادت

مطبعة عثمانیه

۱۳۰۸

— مقدمه —

— بعد ادای ما واجب علینا —

جناب نسق‌ساز عوالم پادشاه معارف‌پرور و شهریار عواطف
کسرتراقدمنز حضرت‌تلیزنی مادام الملوآن اریکه پیرای شوکت
و شان بیورسون آمین .

غبطه بخش ادوار سالفه اولان دور جلیل بیعدیل
شاهانه‌لرنده هر صنف تبعه وزیر دستان شهریاریلرینک
مظهر اولدقلری مساعدات و امتیازاتک ادای وجیبه شکر
و محمدتنده لسان و قلم عاجز اولوب از جمله ارباب معارف
نائل حمایت مخصوصه حضرت ظل‌اللهیلری بولنمق
ملاسه سیاه سالکین علم و معرفت کوندن کونه شایان
افتخار و شکران اوله حق مرتبه ده ازدیاد بولمقده و آثار نافع
و ادیبیه اولان رغبت کتدکجه فوق‌العاده آرتمقده در .
دولت ابد مدت عثمانیه خاندان جلیل‌العنوانک اثر همت

و جلادتی اولدینی کبی معارف و مدنیت عثمانیه دخی ینه او خاندان
عالینک زیر جناح حمایت و صیانتنده وجود بولمشدر .

میدان غزاده هر بری برر قهرمان زمان اولان سلاطین
عظام حضراتی اثنای مسالمتده سیف سطوتلرینی قلمه تبدیل
ایدرك بر چوق آثار جلیله میدان شکران و استفادهیه وضع
ایلشدردر . بوجهه عالیهدن اوله رق « سلطان بایزیدخان ثانی »
حضر تلری کبی بر پادشاه عالیقدرک آثار ادبیه سندن اولوب
دسترس اولمش اولدیغم مجموعه ناک موقع انتشاره وضعنی
چوقدن بروامل ایدنمش ایدم . مشار الیهک طبیعت
شعریه لری تاریخ نظرنده و اصل مرتبه ثبوت و محقق اولمش
ایسه ده اشعار موجوده لرینی حاوی مرتب دیوانلری
بولندیغی هر کسجه معلوم اولمدیغی کبی بویله بر دیوان میدان
انتشاره حقیقه بیله صحتنده تردد اولنه بیله جکی ملاحظه سنه
مبنی بوبابده تدقیقات لازمه اجراسنه لزوم کورمش ایدم .

اجرا ایلدیکم تحقیقات و تتبعات بو خصوصده کی تردد
و اشتباهمی ازاله ایتمش اولدیغندن شو اثر جلیل القدرک
آرتق انظار ارباب ادبه عرض ایتک زمانی کلش اولدی .
مجموعه ناک بعض یرلری مرور زمانله اوقونماز بر درجه ده

سیلنمش اولمغله اویله اولان مغللار صفر ایله کوسترلمشدر .
 بوندن مقدم « یاوز سلطان سلیم » حضر تدرینک اشعارینی
 حاوی نشر اولنان مجموعه نك مظهر اولدینی رغبت ایسه
 آرزو و جسارتمی تأییده باعث اولدیغندن سایه توفیقا وایه
 حضرت شاهانده حصول امله موفق اولدم .

دیوانك اصلی (۱۱۲۱) سنه سنده یعنی یوز سکسان بو
 قدر سنه اول استنساخ ایدلمش وعصر بایزید خانینک شیوه
 کتابت واملاسی وبالخاصه اوزمانکی شیوه لسان عثمانی
 محافظه اولنمش اولدیغندن بودفعه طبعنده دخی املا و عباراتی
 اصلا تغییر ایدلمیه رك حال اصلیبی ابقا قلمشدر .

بوصورت اثرک لطافت اصلیه سنی انظار ارباب دقتده میدانه
 قویه جنی کبی لسانمرك بو کونکی حالنه نظر آ نه قدر تبدلاته
 اوغرامش اولدیغنی دخی ارئه وتوضیح ایدرك مطالعه
 ایدنلرك استفاده سنی موجب اوله جنی درکاردر .

خاقان مشار الیه حضر تدرینک « کلام الملوك ملوک الکلام »
 مضموننه تمامیه ما صدق وهر بر کله سی بر جوهر حکمت
 عدینه مستحق اولان آثارندن معنا و ماده اوله جنق استفاده
 ایسه مستغنی عرض و بیاندر .

صاحب اثرک قدرت و مزیت ادبیه سنی تقدیره دیوانک
مطالعہ سی کافی اولقلہ برابر ترجمہ حاللرینہ و قوفک دخی
فائدہ سی منکر اولیہ جغندن مدت حیات و ساطتلیرینک
صورت کذرانی حقندہ اجرای تبعات ایله بویولده بر
قاج سطر قاره له مقدن کدیمی آله مدم .

بویله بر پادشاه ذیشانک تصویر حیاتی یولنده خامه ران اولق
خدمک فوقندہ بولندیغنی بیلز دکل ایسه مده بونده مشهود
اوله جق نقایصک قارئین کرام جانبدن نظر صفح ایله
کوریلہ جکی امید ی باعث جسارت اولمشدر .

« ومن الله التوفيق »

محمد فؤاد

سلاطين عظام عثمانیه نك سگزنجیسی اولان سلطان بایزید خان
ثانی فاتح سلطان محمد خان حضر تلری کبی بر پادشاه عالیجاهک
فرزندار جندی و یاوز سلطان سلیم کبی بر قهرمان ذیشانک
پدر عالیقدری اولوب سگزیوز الی بر سنه هجریه سنده
زینتساز مهد وجود اولمشدر .

پدر عالیبری ابو الفتح والمغازی سلطان محمد خان ثانی
حضر تلرینک علوم و معارفه اولان رغبت فوق العاده لری
جهتیه آوان صباوتلرنده بالطبع هرشیدن اول تحصیل علومه
سوق اولمشلر و خاقان مشار الیه حضر تلرینک مکتب ادب
و عرفانده وملا صلاح الدین ومیرم چلبی وحیددی وملا
عبد القادر کبی دهاته عصرک رحله تدریسنده مادی
ومعنوی اکتساب فضائل ایدرک شرف ذاتیلرینی حلیه
معرفت وادبله تزین بیورمشلردر . وقتا که سن عالیبری
اداره امور دولته مقتدر اوله بیه جکلری بر حده واصل
اولدی اوزمانلر مقتضای حکمت حکومت عد اولندیغی
اوزره او یولده دخی اکتساب معلومات واققدار ایله
تکمل ایملری ضمننده اما سیه سنجاغنه والی تعیین اولندیلر .

اما سیه ده بولندقلری مدتجه دولت وملتیرینه پک چوق

خدمت ومبرات عدیده تأسیس واحیاسنه احراز موفقیت
ایتمش اولدقلری کبی معیت حضرت فاتحده بر خیلی محاربه لرده
حاضر بولنه رق اکال تحصیل بیورمشلردر .

بیوک بر ادیرلی سلطان مصطفی اولجه ارتحال دار بقا ایتمش
اولدیغندن کندولری ولی عهد سلطنت بولنمشلر ایدی .

پدر جنت مقر عالیترینک ردوس فتحی ایچون استانبولدن
حر کتله ککبوزه مر حله سنه مواصلتلرنده عازم کلشنسرای
رحمان اولدقلری (۴ ربیع الاول سنه ۸۸۶ پنچشنبه) خبر

اسف انکیزی اماسیه ده (۱۲ ربیع الاول سنه ۸۸۶)
واصل سامعه همایونلری اولدیغی زمان پک زیاده اظهار کدرله
ماتپوش اولمشلر ومع مافیہ در سعادتہ وقتیه یتشمک مجبور یتنده
بولندقلری جهتله درت کون ظرفنده لوازم سفریه لرینی
بالا کمال عزیمت لرینی استجمال بیورمشلردر .

اماسیه دن طقوز کونده اسکداره مواصلتله کندولرینه کمال
اشتیاقله منتظر بولنان یوز بیکلرجه خالقک آلقشلیری
آره سنده استانبوله کچمشلر و فرداسی بازار کونی که سکز
یوز سکسان التی سنه سی ربیع الاولنک یکرمی برینه
مصادفدر، نعش مغفرت نقش حضرت فاتحی کمال احترام
ایله بعد التدفین جالس اورنک سلطنت اولمشلردر .

جلوس هایونلرنده تام اوتوز بش یاشنه وفضائل علیه وادبیه ایله برابر فن تدویر حکومت واداره دولتده درجه قسوایه واصل اولمشلر ایدی .

وفات پدردن فوق العاده متأثر اولمش بولنلری جهته بعدالجلوس اوج کون متمادیاً اجرای ماتم وفقرا وضعفایه بذل عطایا وکرم ایتدکن صکره امور سلطنتله اشتغاله باشلامشلر در .

کچوک برادری سلطان جم حضرتلری اوروپاده بولندیغی هنکامده کندولری اوروپا دولتلری طرفدن سلطنت سنییه قارشو آلت اتخاذ ایدلمش اولمسندن طولایی دولت علیه جه فتوحاته تمامیه حصر مقدرت اولنه میوب مع مافیه ممالک عثمانیه دن اوروپایه عزیمتلرندن صکره اصلاحات داخلیه به بذل اقدام وسکزیوز سکسان طقوز تاریخنده بغداد جهته عسکر سوقیه کیلی واقکرمان شهرلری ضبط اولنه رق ممالک عثمانیه به الحاق ایدلمشدر .

بوندن صکره مصریلر ایله آچیلان محاربه ده مصرلیلر اوزرینه سوق اولنان سردارلر یکدیگری نی متعاقباً دوچار مغلوبیت اولسی جهتیله سلطان بایزید ثانی حضرتلری

بالذات حرکتله تأدیبلرینه مسارعت کوسترمشلمر ایسه ده بودفعه دخی تونس حاکی عثمان ابن حفصینک وساطتی ایله عقد مصالحه اولمشدر (۱۸۹۶) .

سکز یوز طقسان یدی تاریخنده موکب هایون روم ایلی طرفنه توجیه وجهه مظفریت ایدرک ارناودلق جهتی غارت ایدلمش اولدینی کبی متعاقباً دخی مجارستان طرفلرنده غلبات متعدده یه نائل اولمش و بوسنه وخرواتستان ضبط ایدلمشدر .

غلبات و محاربات واقعهده اخذ اولنان غنائمک مقداری بردرجه فوق العاده یه بالغ اولمش ونهایت مجار پرنسلیله اوچ سنه لک برمتار که عقدیله مجارستان سفرلرینه موقتاً فیصل ویرلمشدر (۹۰۰) .

حضرت پادشاه (۹۰۲) سنه هجریه سنده ترسانه عامره ده انشا ایتدیریلان ایکی قطعه جسمیم قالیون ایله اوچیوز قدر سفائن صغیره دن مرکب بر دوتمایی کمال و براق رئیسلرک قومانداسنه تودیع ایدرک و جمله سنی بردن قپودان دریا داود پاشا معیتنه ویردرک بحرأ مورد صولرینه سوق واعزام بیوردقلری کبی ذات هایونلری دخی برأ حرکتله

یونانستان اوزرینه یورومشدر وهر ایکی قوتک صولت
قهرمانانہ سی ایله اینہ بختی ومدون وقرون قلعه لری ومدلی
ودراج وناوازین کبی برچوق شهر لرفتح وضبط اولمشدر در .

اشبو مورہ سفری اوچ درت سنہ امتداد ایدوب سالف
الذکر قلعه لک فتحی (۹۰۵) تاریخندہ میسر اولمش ومورہ نیم
جزیرہ سی کاملاً اداره سلطنت سنہ یہ کچمشدر .

بومحاربه ده وبالحاصه اینہ بختی قلعه سی محاصره سنده سفان
عثمانیہ نک مظهر اولدیغی غلبات ومظفریت ترقیات بحریہ مزک
درجاتی موازنہ یہ کافی بولمشدر .

تاریخ مذکورده روسیہ دولتی ایله ایلک دفعہ اوله رق
بر تجارت معاهده سی عقد اولغسی شایان قید وتذکار
وقایعنددر . چونکہ اوزمانلر دولت مشار الیها شمدیکی
جسامت ومعموریتنی حائر دکل ایکن دولت علیه مرتبه کماله
ایرشمش ومجارت عثمانیہ مترقی برحاله بولمش ایدی .

طقوز یوز التی ویدی سنه لرنده وندیکیلرک پاپا ایله المانیاه
انکلتره ، فرانسه ، اسپانیا ، ناپولی ، لهستان ومجارتستان
حکومتلرندن بالاستمداد کلیتو بر متفقین دوئماسی تشکیلیه
آق دکزه استیلا ومدلو جزیره سنی محاصره ایتلری اوزرینه

قوة كافيه از سالیله اعدای متفقہ منہزم و پریشان ایدل دیکی کبی
 بوسرہده قرہ مان اوغلاری ایله تکه ، حمید و ایچ ایلی کبی
 برطاقم عشائر اناطولیده براختلال چیقارمش اولدقلرندن
 عشائر مرقومه دخی اوریلوب دائرہ اطاعتہ ادخال
 قلنمش و بوسنه جهتتده بولنان لوفجه قاعه سیله اشقودره
 طرفنده بولنان دراج قاعه سی فتح و ضبط ایدلمشدر .

حضرت پادشاه بوندن صکره زمان عالییرینی امور داخلیه
 حصر ایدرک بر چوق اصلاحاته موفق اولدقلری کبی
 (۹۰۷) تاریخنده برهوا اولان غلطه جبخانه سی ایله طقوز
 یوز اون بش سنه سنده وقوعبوله رق عادتا استانبولی خرابه
 زاره چویرمش اولان زلزله عظیمهده منهدم اولان سوری
 و داخل سورده سقطلننان و بیقیلان اما کن و آثار قدیمه یی
 مجدداً تعمیر و انشا بیورمشلدر .

بوسنه لرده یکدیگری نی تعقیب ایدن مصائب و متاعب وجود
 شاهانه یی دوچار ضعف ایتمش اولمسیله امور سلطنتی اولاد
 اکبرلری بولنان سلطان احمده ترک و فراغ ایله استراحتہ
 میل بیوردیلر ایسهده بایزید ثانی حضر تلیرنک تاج و سلطنت
 ایچون سلطان احمدی ترجیح ایتملرینه مقابل یکچیری طرفندن

دخی شهزاده سلطان سلیمک مقام حکومتہ کتورلمسی یولنده
 وقوعبولان تصدیات و تشبثات تصور شاهانه لرینک قوه دن
 فعله اخراجنه مانع اولمش و سلطان احمد اسکداره قدر
 کلدیکی حالدہ استانبول جہتہ کچمک میسر اولہ مامش ایدی .

بو حال بر زمان دوام ایدوب سلطان سلیم ایسه والیسی
 بولندیغی سمندره سنجاغدن ادرنہ یہ قدر کلش و حتی
 اوزرینہ سوق اولنان اردو ایله محاربه بیله کیرشمش ایدی .

بو محاربه ده دوچار مغلوبیت اولمغله برابر بر آراق شهزاده
 قورقود دخی در سعادتہ کلہ راک نائل سلطنت اولمق املنه
 دوشمش و بویابده پدرندن استمداد و استعانه ایلمش ایسه ده
 بوسفر تاج عثمانی سناً بیوکلکه و یاخود پدرک استخلافہ
 تابع قالمیوب عادات مرعیہ نک فوقندہ بر آرزوی عمومی
 ایله یاوز سلطان سلیم کبی نادر و فوق العاده یرادلش
 بر شهر یارک زیور سر سعادتق اولمق خصوصنه مشیت
 الہیہ تعلق ایتمش اولدیغندن نہ شهزاده قورقودک ونہ ده
 سلطان احمدک بویابده کی تشبثلری کارکر تاثیر اولہ میہرق
 نہایہ الامر شهزاده سلطان سلیم بایزید ثانی حضر تلری
 جانب لرندن دخی واقع اولان امر و موافقت اوزرینہ آلا ی

والا ایله در سعادته ایصال و طقوز یوز اون سکر سنه سی
 صفرینک سکرینه مصادف اولان جمعه ایرتسی کونی پدر
 عالیلری معرفتیه تخت عثمانی به اجلاس اولنه رقی
 بیعت رسمیه اجرا قلمشدر .

بایزید ثانی حضرتلری بوضورتله تاج عثمانی بی مخدوم شوکت
 موسوملرینه ترک ایله دغدغه سلطنتدن دست کش فراغ
 اولدقدن بش اون کون صکره آرتق گوشه استراحته چکلمک
 املنه دوشوب بقیه عمر عالیلرینی آب وهواسنی مزاجلرینه
 موافق بولدقلری دیمتوقه قصبه سنده کچیرمک ایچون قصبه
 مذکوریه عزیمت آرزوسنده بولندقلرینی امر و بیان
 بیورملری اوزرینه پادشاه نوجاه امر پدیره اطاعتله لوازم
 سفریهلرینی اکمال ایدرک احترام و تعظیم تام ایله کندولرینی
 یوله چیقاردیلر وایکی قوناق مسافهیه قدر دخی تشیعلرنده
 بولندقدن صکره استانبوله عودت ایتدیلر .

لکن حضرت بایزیدک وجودی ذاتاً امراض متنوعه ایله
 صارصلمش و سن عالیلری ایسه رسیده حد کمال اولمش
 اولدیغندن ادرنه جوارنده سکودلی دره نام مرحلهیه
 مواصلتلرنده خسته لکلری تشدد ایتمکه طقوز یوز اون

سکز سنه سی ربیع الاولنک اوننه مصادف اولان چهارشنبه
کونی اجل موعودلری حولیله عازم کلشنسرای آخرت
اولمشدر .
(رحمة الله عليه رحمة واسعة)

نعش مغضرت نقشدری تعظیبات فائقه واحترامات لایقه ایله
استانبوله نقل اولنه رق بنا واحیا کردهلری اولان جامع
شریف قربنده تربه مخصوصه لرنده ودیعه رحمت الهیه
قلمشدر .

مغفور مشارالیهک ولادتلری (۱۸۵۱) اولسنه کوره سن
عالیلمی التمشیدی وتاریخ جلوسلرینه نظراً مدت سلطنتلری
اوتوز ایکی سنه یه بالغ اولمشدر .

سلطان بایزید خان ثانی حضر تلرینک مدت حیات
وسلظنتلری نظر امعان ایله مطالعه اولندیغی حالده کوریلورکه
کندولری سلاطین عظام عثمانیه ایچنده اعمار ملک واحیای
مبرات ایله تمیز ایتمش وحال سکون و آسایشی دائماً سفک دماء
و حرب و وغایه ترجیح ایله زمان سلظنتلرنده فتوحاتدن زیاده
اعمارات و اصلاحاته نصب اهتمام ایلمشدر . مدت سلظنتلرنده
بلا سبب هیچ برجهته اعلان حرب اولنماش و وقوعه کلان

مخابراتك همان كافه سی اعدا جانبدن کوستریلان مجبوریت
اوزرینه آچیلوب بونلرک اکثرنده لوای عثمانی مظهر
موفقیت و مظفریت اولمشدر .

ایشته بوسبیه مبنیدر که عهد هایونلرنده کی فتوحات اسلاف
عظامی زمانده کی مقداره بالغ اوله میوب مع هذا شمشر
غالبانه سیله تحت تصرفه آنان ممالک دخی استصغار اولنه مز.
مقتضای مشرب اکثر اوقاتی ادبا و فضلا و خصوصیه
ارباب تصوفله انس و الفته حصر ایدرک سرای هایونلرنده
مباحثه ادبیه و شاعرانه ایله تلذذ بیوررلر ولسان ترکیده
شعر انشادنده عصرینک شعراسنه مسابقت ایدرلر ایدی .
اشعارنده (عدلی) مخلصنی استعمال اتمشدر .

اصلاحات داخلیده هر تدبیردن زیاده افکار عمومیه بی
انوار علوم و معرفتله تنویر اتمکی ترجیح بیوردقلری
ایچون فتح ایتدکلری ممالکده وانا طولینک اکثر محملرنده
جوامع شریفه و مدارس منیفه بنا و احیا ایدرک و بورالرک
مدرس و مداوملرینه مخصصات وافیله احسان ایلیه رک ارباب
علمی تلطیف و تشویقندن کیر و طومامشدر .

زماننده عثمانلورلك اك برنجى ماآثر مفظوره سندن بولنان
 عسكرلك درجه كماله واصل اولوب غلظه سراينك
 مخرج عسكرى اولوق اوزره تأسيس و بنا ايتديرلمسى
 بو خصوصده كى اقدام واعتناى مخصوصلرينه دلالت ايتمكده
 بولمشدر .

بوندن بشقه سراى همايونجه ومساند ومراتب دولتجه
 دخى برخيلى اصلاحات وتشكيلات نافعويه موفق اولمشدر .
 دولت عليه نك امور بحريه سى دخى عهد سلطنت حضرت
 بايزيد خانیده اصلا نظر دقتدن دور طوتليوب ترسانه
 عامره مقتضاي زمانه كوره اصلاح اولمش و دوتماى هميونك
 عدد واقتدارى ياز وانيارك نظر تقدير ومحسنتى جلب
 ايده جك بر درجه به ايصال قلمشدر .

زمان عاليلرنده صنايع عثمانيه و اصول معماریء عثمانى فوق العاده
 مترقى بر حالده اولوب در سعادتده و غلظه ده ، ادرنه و اما سيه ده
 و بروسه ده و صاروخانده و ممالك عثمانيه نك جهات سائر سنده
 احيا كرده لرى بولنان جوامع شريفه و مدارس منيفه نك
 طرز بديعلى شود عوايه شاهد بي مثالدرلر . معمار خير الدين
 چلبى و معمار كمال كى مشاهير اساتذء اسلامك اثر چيره دستىء

مہارتلری اولان بوکبی اماکن مقدسه واطیفه نك نفاست
معماریهلری بو کون دخی تقلید اولنه میه جق بر درجه فوق
العاده اولدیغندن بو باده دها زیاده تفصیلات اعطاسنه
لزوم کوریه مامشدر .

مشار الیه حضر تلرینک ورع و اتقارلی مناسبتیه تعدادی
قابل اوله میان آثار خیریه دن اکثریسی مؤسسات دینیه
وعلیه دن معدود بولمغله کرک بو حال و کرک طبعاً متصف
اولدقلری حلم و تواضع نام نامیلرینه « ولی » لقب جلیلی
علاوه ایتدیر مشدر .

اشبو حلم و اتقارلی بعض کج بینان نظر نده دور و دراز
محاکاتی موجب اولمش ایسه ده بولندقلری زمانک مقتضیاتی
و خصوصیه شهزاده جم و قعه سندن طولایی اور و پادولت لرینک
احوالی تقدیر ایدن ارباب وقوف و انصافک نام عالیلرینی
هر زمان تقدیس و تجلیلدن کیرو قالمیه جقلری درکار
بولمشدر .

○ ❧ دیوان سلطآن بایزید ثانی ❧ ○

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

○ ❧ مناجات ❧ ○

۱

خدا یا خدایک سکا یار شر
ته کم کدالک بکا یار شر
چوسن سن پناهی جهان خلقک
قودن سکا التجا یار شر
شه اولدرکه قولوغک اندی سنک
قولک اولیان شه کدا یار شر
شو باش کم سکا سجده ایلامیه
شاهسه زیر یا یار شر
شودل کم مریض غمکدر سنک
اکا ذکرکیه شفا یار شر